Skolornas Matematiktävling

Svenska Dagbladet Svenska Matematikersamfundet

Lösningar till kvalificeringstävlingen den 6 oktober 1988

1. Sätt $t = \sqrt{x-1}$. Då är $x = t^2 + 1$. För $5 \leq x \leq 10$ är $2 \leq t \leq 3$ och

$$\begin{aligned} f(x) &= \sqrt{x - 4\sqrt{x-1} + 3} + \sqrt{x - 6\sqrt{x-1} + 8} \\ &= \sqrt{t^2 - 4t + 4} + \sqrt{t^2 - 6t + 9} \\ &= \sqrt{(t-2)^2} + \sqrt{(t-3)^2} \\ &= |t-2| + |t-3| \\ &= t - 2 + 3 - t \\ &= 1. \end{aligned}$$

2. Logaritmering av ekvationen

$$(2x)^{\lg 2} = (3x)^{\lg 3},\ x > 0$$

och tillämpning av logaritmlagarna

$$\lg a^p = p \cdot \lg(a), \quad \lg(ab) = \lg a + \lg b \quad \text{och} \quad \lg\frac{1}{b} = -\lg b,$$

ger tillsammans med konjugatregeln $a^2 - b^2 = (a+b)(a-b)$

$$\begin{aligned} \lg(2x)^{\lg 2} &= \lg(3x)^{\lg 3} \\ \lg 2 \cdot \lg(2x) &= \lg 3 \cdot \lg(3x) \\ \lg 2(\lg 2 + \lg x) &= \lg 3(\lg 3 + \lg x) \\ (\lg 2)^2 - (\lg 3)^2 &= \lg x(\lg 3 - \lg 2) \\ -(\lg 3 + \lg 2)(\lg 3 - \lg 2) &= \lg x(\lg 3 - \lg 2) \\ -(\lg 3 + \lg 2)) &= \lg x \qquad\qquad (\text{ty } \lg 3 - \lg 2 \neq 0) \\ -\lg 6 &= \lg x \\ \lg\frac{1}{6} &= \lg x \\ \frac{1}{6} &= x. \end{aligned}$$

Ekvationen har den rationella roten $\frac{1}{6}$.

3. Dela schackbrädets rutor i 16 kvadratiska delar, som var och en består av 4 närliggande rutor. Av talen 1 till 17 måste två eller fler hamna inom en av dessa delar. Den positiva differensen mellan två sådana tal är högst 16.

Alternativt kan man betrakta rutan med nummer 16. Den rutan har minst 3 närliggande rutor, med vilka den bildar en kvadrat.

16	

Om någon av dessa tre rutor har ett nummer mindre än 16, så finns en positiv differens mindre än 16. Antag därför att de tre närliggande rutorna har nummer a, b och c med $16 < a < b < c$ och $a - 16 > 16$, $b - a > 16$ och $c - b > 16$. Adderar man de tre sista olikheterna får man $c - 16 > 48$, dvs $c > 64$. Men detta är omöjligt. Minst en av de positiva differenserna $a - 16$, $b - a$ eller $c - b$ är mindre eller lika med 16.

4. Antag att vi skiftar däcken efter x km. Vid bytet har då framdäcken slitits med $\frac{x}{a}$ av tillgängligt slitage. Tillgängligt slitage har alltså reducerats med faktorn $1-\frac{x}{a}$. Som bakdäck räcker detta i $\left(1-\frac{x}{a}\right)b$ km.
Livslängd i km för framdäcken": $x+\left(1-\frac{x}{a}\right)b = x\left(1-\frac{b}{a}\right)+b$, $x \leq a$.
Analogt är
livslängden i km för bakdäcken": $x+\left(1-\frac{x}{b}\right)a = x\left(1-\frac{a}{b}\right)+a$, $x \leq b$.

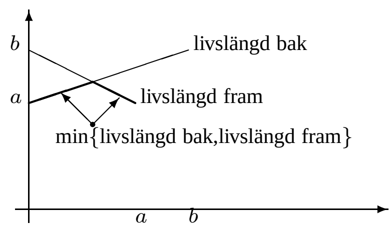

Skaffa nya däck måste man efter $\min\left\{x\left(1-\frac{b}{a}\right)+b, x\left(1-\frac{a}{b}\right)+a\right\}$ km. Detta minimun har sitt största värde då

$$x\left(1-\frac{b}{a}\right)+b = x\left(1-\frac{a}{b}\right)+a,$$

dvs då $x=\frac{ab}{a+b}$. Den gemensamma livslängden för fram- och bakdäck är då $\frac{2ab}{a+b}$.
Alternativt kan man lösa problemet med linjär programmering. Det gäller då att minimera $s+t$ under bivillkoren

$$\begin{cases} s \geq 0, t \geq 0 \\ \frac{s}{a}+\frac{t}{b} \leq 1 \\ \frac{s}{b}+\frac{t}{a} \leq 1 \end{cases} .$$

Detta löses enklast grafiskt.

5. Om punkten S sammanfaller med någon av punkterna P, Q eller R så är en av sträckorna PS, RS och QS nollsträckan och påståendet sant. Låt oss därför anta att S ligger på den mindre cirkelbågen mellan Q och R.

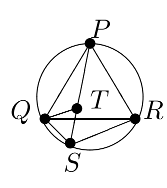

I triangeln $\triangle PQS$ är vinkeln $\angle QPS < 60^\circ < \angle SQP$ och därför är $|QS| < |PS|$. På sträckan PS kan alltså punkten T konstrueras så att $|QS| = |ST|$. Den likbenta triangeln $\triangle QST$ är i själva verket liksidig ty enligt periferivinkelsatsen är $\angle QSP$= $\angle QRP$=60°. Vi visar nu att trianglarna $\triangle QTP$ och $\triangle QSR$ är kongruenta. Liksidiga trianglar ger $|PQ|$ = $|RQ|$ och $|QT|$=$|QS|$. Dessutom är $\angle PQT$=60°-$\angle TQR$=$\angle RQS$. Två trianglar med två sidor och mellanliggande vinklar lika är kongruenta. Speciellt är $|PT|$=$|RS|$. Nu följer att

$$|PS| = |PT| + |TS| = |RS| + |QS|.$$

Alternativt kan man använda periferivinkelsatsen till att visa att vinklarna $\angle PSQ$ och $\angle PSR$ båda är $60°$ och använda cosinussatsen på trianglarna $\triangle PSR$ och $\triangle PSQ$.

$$\begin{cases} |PR|^2 = |RS|^2 + |PS|^2 - 2|RS||PS|\cos 60° \\ |PQ|^2 = |QS|^2 + |PS|^2 - 2|QS||PS|\cos 60° \end{cases} .$$

Subtraktion av de två ekvationerna och faktorisering ger

$$(|QS| + |RS|)(|QS| - |RS|) = |PS|(|QS| - |RS|).$$

Om $|QS| \neq |RS|$ följer $|QS| + |RS| = |PS|$, om $|QS| = |RS|$ är trianglarna $\triangle PSR$ och $\triangle PSQ$ halva liksidiga trianglar och $|QS| = |RS| = \frac{1}{2}|PS|$.

6. Givet heltalet n välj heltalet k så att $2k < n$ och $|k| > 1$. Sätt $x = n - 2k$ och $y = k^2 - 1$. Då är $x > 0$, $y > 0$ och

$$\begin{aligned} \sqrt{x^2 + nxy + y^2} &= \sqrt{(n-2k)^2 + n(n-2k)(k^2-1) + (k^2-1)^2} \\ &= \sqrt{(nk - k^2 - 1)^2} \\ &= |nk - k^2 - 1|. \end{aligned}$$

En analys som leder till denna lösning är exempelvis:

$$\begin{array}{lrcl} & x^2 + nxy + y^2 & = & z^2 \\ & x(x + ny) & = & (z - y)(z + y) \\ \text{Sätt} & z - y & = & kx \\ \text{Då är} & x + ny & = & k(2y + kx) \\ & (n - 2k)y & = & x(k^2 - 1) \\ \text{Pröva} & x = n - 2k & , & y = k^2 - 1 \end{array}$$

Lösningarna hämtade, med författarens tillstånd, ur:

Matematiktävlingar
Skolornas Matematiktävling
1988-1998
Nordiska Matematiktvlingen
1987-1998
av Åke H Samuelsson